

Érv mellék - 2014. november-december

2015. 1. 5.

[ervmellek november-december 2014.pdf](#)

Az Érmellék, mint a Partium szellemiségének bölcsője

Szilágyi Ferenc

Folytatás az Érv mellék II. Évfolyam I. számából

Kevesen tudnak Kuthy Lajosról, szintén a reformkor országos jelentőségű regény- és drámaírójáról, a magyar romantikus regényirodalom megteremtőjéről, akit Ötvös József és Jókai Mór előfutárának tekintünk. Ő Erőmihályfalván született, 1813-ban és Nagyváradon halt meg 1864-ben. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, és a Kisfaludy Társaság tagja volt. Karrierje a szabadságharc bukása után lehanglott, mert megélhetési okok miatt tisztséget vállalt a Bach korszakban. Emiatt egykori barátai, irodalmárművei elfordultak tőle. Személyiségének megítélése máig kétfoldos, de tehetségéhez, irodalmi fajsúlyához nem fér kétség.

Albison születtek az Irinyi testvérek: János, vegyész, a robbanásmentes gyufa feltalálója 1917-ben és József újságíró, politikus, országgyűlési képviselő 1822-ben.

1856-ban született Tasnádon, az Érmellék keleti határvidékén, Biró Lajos zoológus és néprajzkutató, aki Új-Guineai kutatóútja révén hatalmas gyűjteménnyel gazdagította a magyar múzeumokat. Állattani és botanikai preparátumai, leírásai páratlan értékeket képviselnek, és világszerte elismerést szereztek a magyar tudósok.

Az érmelléki dombok nemcsak országos jelentőségű költője Ady Endre, akinek súlya, munkássága világirodalmi mércével mérhető. 1877-ben született Erőmindszenten, és a nagyváradi holnaposok emblematikus figurájává nőtte ki magát. Neve egy egész korszakot fémjelez, vele kezdődött a modern magyar líra felvirágzása. Hatása alól a mai nemzedék sem tudja kivonni magát A Nagyváradi Napló, a Holnap és a Nyugat irodalmi körének tagja.

Nagyváradban született Kaffka Margit író (1880 – 1918).

A XX. század első felében is számos szellemi nagyság élt és

dolgozott a környéken, az Érmellék utolsó polihisztoraként emlegetett, szalacsai születésű Dr. Andrassy Ernő (1894) orvos, régész, ornitológus nevét mindenképpen meg kell említenünk, az ottományi kultúra páratlan bronzkori leleteinek feltárásában vállalt elvitatlanul szerepet, de a környék élővilágának is szakavatott ismerője volt. Páratlan lopka- és madártalaj-gyűjteménye európai jelentőségű. Saját alapítású múzeumát a román hatalom elkobozta, a gyűjtemény darabjainak egy része Nagyváradon, más része Bukarestben van, az érmihályfalvi múzeum számára csupán egy jelentéktelen töredéket sikerült visszaszerelni a rendszerváltás óta. Ő helytörténeti és néprajzi kutatásokat is folytatott, az írott anyagból alig maradt fent valami. A galóspetri-i születésű Sass Kálmán (1904) mártírteljesztő munkássága is igen sokoldalú és számottevő. Ő iskola- és egyháztörténeti tanulmányával, az általa írt katekizmussal, a saját nyomdájában kiadott egyházi lappal, levéltári kutatómunkájával, valamint kultúraszervező tevékenységével írta be a nevét a környék nagyjainak szellemi pantonójába. 56 után koncepció per áldozata lett, szellemi hagyatékát elkobozták. 1906-ban Erőmihályfalván látta meg a napvilágot Zelk Zoltán költő, a helyi izraelita hitközség kántorának fia. Bár kicsi gyermekkorában elköltöztek a helységről, emlékeit a mihályfalviak büszkén ápolják, bronzplakkal ellátott emléktábla őrzi azt, és a helyi általános iskola is az ő nevét viseli. Szőlünk kell még a Margittán született Horváth Imre (1906) költő jelentőségéről, aki munkásságát Nagyváradon fejtette ki. Számadó Ernő (1907) érkesen költő az Érmellék mocsárvilágának megénekítője, hasonló üldöztetésben részesült mint Andrassy Ernő és Sass Kálmán. Az érmihályfalvi Máté Imre (1936) költő, a Forrás-nemzedék harmadik vonulatának képviselője.

ERDÉLYI MAGYAR NEMZETI TANÁCS, ERŐMÍHÁLYFALVA
KÖZTÁRSASÁG (REPUBLICA) UTCA 46.
TEL: 036650550
DEKODER@GMAIL.COM
ERŐMÍHÁLYFALVA@NEPPART.EU